

andra tider. Sonen Ole, han fick så småningom själv välja vem han ville gifta sig med.

Framtid och val

Åtminstone fram till mitten av 1800-talet skulle en bondson eller bonddotter inte ha någon egen mening angående vem han eller hon skulle gifta sig med. Detta intressanta problem bekymrade sig föräldrarna desto mer för.

Dottern från en annan gård, i samma storlek som den egna, en gård med god jordmån, välmående boskap och välbyggda hus, stort linneförråd, dugligt folk, där inget eller bara ett syskon fanns, var ett utmärkt val.

När den utsedda kommit till något så när giftasvuxen ålder var det dags att fria till henne. Med giftasvuxen menades för de gotländska ungdomarnas del en relativt hög ålder, upp emot 25 år. Det antas bero på att man inte ville att så många barn skulle födas. Det kunde ju äventyra gårdens framtid med flera syskon som måste köpas ut.

Hur gården kunde fortsätta att på bästa vis ge sin ägare bärgning hade från barnets födelse föräldrar och gammelfolk alltid i tankarna. En sak var säker, det bästa var att under det allt mer överbefolkade 1800-talet bara ha ett barn. Då skulle inte gården behöva delas upp, och inga syskon skulle behöva köpas ut.

Om hur det problemet kunde lösas berättas att det nygifta paret fick bo på brudkammaren fram tills ett barn föddes. Därefter blev det till att flytta ner till gemenskapen i vardagsstugan där de övriga i hushållet hade sina sovplatser, för där gavs just inget privatliv.

Frieri och bönemän

Själva frieriet var en långvarig och omständlig historia. En ansedd man i socknen, storbonde eller nämndeman, ombads att vara *böneman*, för att helt enkelt fråga chans för friaren, och besöka den utvalda gården med den utvalda flickan. Det kunde också vara så

att det var flickan som var den som friade. I så fall anlätades en förtroendeingivande bondhustru att utföra frieriet. Det tog lång tid och mycket prat om väder och vind, skörd och kreatur, och ett stort stop *dricke* innan det var dags att framföra ärendet.

Kanske var ungdomarna eller föräldrarna redan bekanta, och i bästa fall överens. Men ändå dryftades saken mellan böneman-

Fästmögåva från mitten av 1800-talet
vid Lilla Allmungs i Havdhem.

